

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta/rigorozantky:	Mgr. Petra Feniková
Téma práce:	Konfiskace v letech 1945 – 1948 a činnost mimořádných lidových soudů v jednotlivých regionech
Rozsah práce:	112 s. textu, 10 s. zdrojů, 27 s. příloh
Datum odevzdání práce:	13.09.2018

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma mimořádných lidových soudů a řízení před nimi představuje poměrně nezřídka zpracovávanou problematiku, tedy dá se říci, že předmět posuzované rigorozní práce není nový. Tato četnost je však dána stále přetrvávající aktuálností otázky a zájmem o ni. Vždyť retribuční procesy se nadále objevují ve společenském, politickém i odborném diskurzu, ať již jako součást komplexních pojednání o 2. světové válce a jejich důsledcích nebo o třetí Československé republice, ale také jako složka zpracování poválečného odsunu anebo jako samostatně řešený problém. Kol. Feniková se nadto zaměřila v části práce (cca z ¼) na právní úpravu konfiskací majetku podle dekretů prezidenta republiky, což je stále živé téma v aplikační praxi např. Ústavního soudu anebo evropských soudů, kde spory ohledně konfiskátů a jejich legitimacy a souladu se současným standardem ochrany základních práv člověka a občana představují významnou množinu kauz dotýkajících se právního institutu vyvlastnění.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Jak vyplývá z výše řečeného, bylo téma poválečného československého retribučního soudnictví zpracováváno vícekrát a z různých pohledů. Náročnost tématu z hlediska teorie a právní filozofie při přístupu spíše deskriptivně-analytickém je proto spíše nižší, byť stále ještě zůstává možnost konceptualizovat některé otázky. Např. zatím se nikdo nevypořádal s tvrzením, zda zákon o právnosti boje za osvobození a jednání ve spravedlivé odplatě ve spojení s retribučními ovlivnil odsunové excesy či bránil jejich řešení. Rigorozantka navázala na řadu studií a kvalifikačních prací, zabývajících se mimořádnými lidovými soudy v jednotlivých lokalitách a také na svou diplomovou práci, z níž vyšla a významně ji rozšířila. V práci není ovšem žel Bohu proveden rozbor zdrojů. Jeden z nejdůležitějších titulů, z nichž autorka oponované práce vycházela – vlastní diplomová práce kol. Fenikové, není ani zmíněn v seznamu literatury a chybí rovněž v poznámkovém aparátu rigorozní práce. Podobně nejsou využity vstupní údaje novější provenience, např. doktorská práce Daniely Němečkové zabývající se Mimořádným lidovým soudem v Praze nebo studentská vědecká práce téže autorky o procesu s Kurtem Blaschtowitschkou.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je strukturována na úvod, část věnující se konfiskacím obecněji (s. 11 – 40) a část věnující se konfiskacím majetku na Berounsku, tedy jakési lokální sondě (s. 41 – 47). Následně je k této pasáži připojena další, ne zcela provázaná část, zabývající se činností mimořádných lidových soudů, tj. právní úpravě poválečných retribucí (s. 48 – 63). Samostatná subkapitola oponované práce se soustřeďuje na klíčovou osobnost norimberského mezinárodního trestního práva dr. Bohuslava Ečera (s. 64 – 73), který se ovšem v rámci postihu válečných zločinců zabýval spíše jinými aspekty, např. trestní odpovědností za členství ve fašistických organizacích, než konfiskacemi. Konečně se opět i u aplikační praxe mimořádných lidových soudů práce vrací k krátké lokální sondě, a to jednak z činnosti mimořádných lidových soudů v několika regionech

napříč republikou – Liberec, Jičín, Klatovy, Hradec Králové, Cheb (s. 74 – 80) a konečně i v Praze (s. 81 – 109). Zatímco u jiných soudů se práce omezuje na stručný výtah z literatury ohledně fungování či statistických dat anebo ohledně počtu procesů, u Mimořádného lidového soudu v Praze se kol. Fenikové podařilo propojit obě, jinak v zásadě oddělená témata práce, tj. retribuční procesy a konfiskace. Je škoda, že podobné propojení neuskutečnila rigorozantka i např. v případě Berounska. Ve jmenovaném regionu totiž učinila sondu v rámci konfiskací, na retribuce ji však již nerozšířila. Práci uzavírá třístránkový shrnující závěr (s. 110 – 112). Práce je opatřena fotokopii dobových právních dokumentů, týkajících se zkoumané problematiky.

4. Vyjádření k práci

Práce je zajímavá, je psána čtivou češtinou a prokazuje zájem rigorozantky o problematiku. Přináší řadu zajímavých postřehů a je psána na úrovni kvalifikační rigorozní práce. Přesto by si text v některých ohledech zasloužil ještě propracovat. Krom již svrchu psaných a rovněž v rámci následujících kritérií hodnocení práce uplatněných připomínek, by bylo možné ještě diskutovat o následující, příkladmo jmenované, problematice.

Např. by bylo vhodné uvést, že dekret č. 5/1945 Sb. o neplatnosti některých majetkoprávních jednání z doby nesvobody a o národní správě se týkal primárně restitucí a dále ius disponendi, tam (což ostatně autorka uvádí, ale až na s. 16), kde to vyžadoval plynulý chod národního hospodářství a nemusel předcházet konfiskaci (s. 8), ale rovněž po uvalení národní správy mohlo dojít ke znárodnění. Naopak s konfiskací souvisel např. dekret č. 28/1945 Sb. Pozornost doporučuji věnovat terminologii. Příkladmo v tomto ohledu nelze souhlasit s tvrzením autorky, že zločiny okupantů vyvolaly teror (pravděpodobně ze strany obětí perzekuce?)(s. 9), když není pojem teroru v textu definován, např. zda se jím rozumí divoký odsun nebo právě retribuce. Pak by ovšem přicházel do úvahy obecně užívaný trestněprávní termín. Skutkovou podstatu teroru ovšem odplata vůči okupantům, mutatis mutandis jejich potrestání nenaplnovaly. Podobně na s. 13 hovoří kol. Feniková o Benešových dekretech, kterýžto pojem je u dekretů vydaných na osvobozeném území, primárně již vycházejících z Košického vládního programu, nepřesným. Nakonec na s. 14 se v oponované práci píše o zákonodárné pravomoci prezidenta, když přesnější by bylo označit tuto pravomoc jako normotvornou.

Jestliže se práce věnuje rozhodnutí o národní správě (s. 17), bylo by zajímavé dotknout se i správního řádu (vládní nařízení č. 8/1928 Sb. z. a n.), když ostatně § 15 dekretu č. 108/1945 Sb. přímo odkazoval na postup podle správního řádu. Na straně 17 je zmíněna vyhláška osidlovacího úřadu Fondu národní obnovy. Zde je ovšem třeba upozornit, že osidlovací úřady a fond byly různé subjekty. Osidlovací přady byly zřízeny dekretem č. 27/1945 Sb., o jednotném řízení vnitřního osídlení, fond jako entita dekretem č. 108/1945 Sb.

V uvedené pasáži oponované práce se také vyskytuje pojem autor ve smyslu autor práce, tedy 3. osoba singuláru rodu mužského. Podobně viz s. 18, 32, 33 nebo 64. Vzhledem ke skutečnosti, že rigorozantka je ženského pohlaví a v úvodu i v závěru práce ostatně používá pro sdělení informací čtenáři ich formu, tj. 1. osobu singuláru, rod ženský, vyznívá používání 3. osoby singuláru mužského rodu na většině míst oponované práce a odlišná koncepce na začátku a v závěru práce zvláště a působí nepřípadně. Bylo by tedy vhodné tuto věc upravit.

Na s. 37 – 38 by bylo možné u odkazu na Úřední list doplnit přesnější odkaz, zda se jedná o první díl nebo o druhý díl úředního listu a stránku. Konečně je nepřesným konstatování obsažené na s. 81, že Mimořádný lidový soud v Praze měl soudit největší zrádce. Jestliže se největšími zrádci považují členové protektorátní vlády, antisemitští novináři atp., je třeba říci, že příslušným byl Národní soud. U mimořádných lidových soudů platilo jednotné pravidlo místní příslušnosti. A např. K.H. Frank nebyl souzen před Mimořádným lidovým soudem v Praze jako zrádce (sám se oháněl svým zaniklým poslaneckým mandátem a nebylo mu vyhověno), ale jako válečný zločinec.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Vzhledem ke skutečnosti, že není v úvodu vytčen cíl práce, nelze se v rámci posudku k tomuto kritériu vyjádřit.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autorka zřejmě při zpracování tématu pracovala výrazně samostatně. Zásadní výtku je však nutno uvést v linii zdrojů. Podle systému používaného UK k ověření originality textu dosahuje práce shodu v cca 35% s vlastní diplomovou prací kol. Fenikové. Odpovídá to cca 36 – 40 stranám z celkového počtu 112 stran textu oponované práce. Je třeba uvést, že zatímco dříve takový postup byl možný, po nedávném zavedení alternativy uznání diplomové práce za práci rigorozní v rámci vnitrouniverzitního systému získávání akademických titulů (samozřejmě při splnění přísných kritérií kladených na rigorozní práci) se zdá tento postup rozšiřování vlastní práce bez upozornění na tuto skutečnost být nevhodným. Mimo jiné proto, že by pak uznání kvalitní diplomové práce jako rigorozní zcela ztrácelo své opodstatnění. I při možnosti tak markantního použití části práce pro získání dalšího akademického titulu po reformách regulace kvalifikačních prací na UK, což nakonec není nikde zakázáno, by bylo minimálně doporučeníhodné, aby rigorozantka v úvodu anebo v poznámce pod čarou zřetelně uvedla, že v určité pasáži vychází z vlastní diplomové práce anebo ji odcitovala na příslušných místech v poznámkovém aparátu. Diplomová práce ovšem není ani v seznamu zdrojů oponované rigorozní práce. Přitom i diplomové práce jsou texty, jež je třeba citovat.
Logická stavba práce	Práce sestává z několika ne zcela provázaných pasáží, kdy logické úvahy, jež vedly rigorozantku k sestavení částí práce, nejsou v textu osvětleny. Lze doporučit např. zařazení provazujících subkapitol nebo stručnějších textů, jež by části práce nějak, alespoň myšlenkově, propojily. V textu samotném se pak autorka mohla více soustředit na procesy s návazností ke konfiskacím.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	V práci absentují cizojazyčné zdroje, ať už jde např. o rozsáhlejší stať Kateřiny Kočové a Jaroslava Kučery <i>Sie richten statt unser und deshalb richten Sie hart". Die Abrechnung mit deutschen Kriegsverbrechern in der Tschechoslowakei</i> , která vyšla v rámci edice Beiträge zur Geschichte des 20. Jahrhunderts v roce 2006. Použitelných je i několik

	<p>titulů od Benjamina Frommera ad., a to přesto, že v poslední době jsou jeho závěry podrobovány oborovému diskurzu. Zmínit lze i publikaci Mečislava Boráka z roku 2005 <i>Die tschechoslowakische Retributionsgerichtsbarkeit und die deutsche Problematik 1945-1948. Die außerordentlichen Volksgerichte in Moravská Ostrava, Opava und Nový Jičín</i>. Za nedostatek lze považovat již opakovaně zmíněnou absenci uvedení vlastní diplomové práce v seznamu zdrojů. V pasáži 48 – 63 vychází autorka pouze z literatury a na s. 64 – 68 pouze z jediné, byť dobové, knihy. U fotokopií archivních dokumentů pak chybí zásadní náležitost, kterou archivy při poskytnutí svolení s jejich pořizováním požadují, totiž odkaz na archivní pramen, z něhož byla fotokopie pořizena. Na s. 41 – 46 není uveden žádný zdroj, až na konci je odkaz na jeden karton z archivu SOKA Beroun. Vhodnější by bylo uvést zdroj na začátku a blíže jej specifikovat – ať již a.j., č.j. nebo jako nezpracovanou matérii.</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Vzhledem k charakteru rigorozní práce je hloubka analýzy v zásadě přiměřená.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Formální úprava práce dosahuje běžných standardů. Je rozdělena do kapitol, subkapitol a odstavců.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň práce patří ke kladným stránkám oponované práce. Text je přehledný, čtivý, v podstatě bez výraznějších gramatických nedostatků. Poněkud rušivě působí snad jen prolínání času minulého a přítomného (např. s. 20 nebo s. 64), bez zjevné identifikace jejich použití.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci navrhuji vrátit rigorozantce k úpravám v naznačeném duchu.
---	--

V Praze dne 01.12.2018.

_____
 Jiří Šouša
 oponent/oponentka